

Застосування структурно-логічних схем із дисципліни “Теорія і методика фізичного виховання” у процесі підготовки фахівців фізичного виховання й спорту

Запорізький національний університет (м. Запоріжжя)

Постановка наукової проблеми та її значення. Аналіз останніх досліджень. Дисципліна “Теорія і методика фізичного виховання” формує систему фундаментальних знань, що визначають професійну діяльність у галузі фізичного виховання й забезпечує теоретико-методичну базу для підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання й спорту. У спеціальній науковій літературі “Теорія і методика фізичного виховання” розглядається як наукова й навчальна дисципліна, яка має певну структуру та побудову. На першому, найбільш загальному рівні структурування вона поділяється на дві частини – на теорію й на методику фізичного виховання. У першій частині розкрито основні закономірності, які виникають у процесі фізичного виховання, характеристику основних елементів системи фізичного виховання, а також надано характеристику принципів системи фізичного виховання, засоби і методів навчання, структури й особливості процесу навчання руховим діям, висвітлено сучасні підходи до формування рухових навичок, розглянуто методику розвитку рухових здібностей. У другій частині основну увагу приділено методиці, тобто висвітленню питань застосування означених закономірностей на практиці, вирішуючи освітні, оздоровчі й виховні завдання з конкретним контингентом учнів у різних вікових групах.

Аналіз науково-методичної літератури свідчить про достатній досвід напрацювання щодо формування професійних знань та умінь майбутніх викладачів фізичної культури [1–3]. Забезпеченість дисципліни “Теорія і методика фізичного виховання” підручниками й навчальними посібниками задля формування теоретичних знань та методичної підготовки студентів факультетів фізичного виховання є достатньою. Це посібники як вітчизняних авторів (Т. Ю. Круцевич, Б. М. Шиян, В. Г. Папуша, Г. М. Шамардина, В. П. Іваненко, О. П. Безкопильний, О. М. Худолій та ін.), так і закордонних (Б. А. Ашмарін, Л. П. Матвеев, А. Д. Новиков, Ж. К. Холодов, В. С. Кузнецов, Ю. Ф. Курамшин, А. М. Максименко, К. Д. Черміт й ін.).

Сьогодні в рамках підготовки студентів різних спеціальностей на факультетах фізичного виховання застосовується досить широке коло різноманітних форм і методів навчання. Однак у студентів іноді при засвоєнні курсу ТМФВ виникають труднощі. Насамперед це пов'язано з великим обсягом інформації й недостатністю його структурування. По-друге, у студентів, особливо I–II курсів, ще недостатньо сформовані здібності до раціональної організації самостійної пізнавальної діяльності [4; 5]. Таким студентам важко дається узагальнення теоретичного матеріалу, розуміння основних понять дисципліни, вони не вміють правильно застосовувати в реальному процесі фізичного виховання основні базові поняття, виділяти найбільш загальні й суттєві ознаки. Особливо гостро постає проблема недостатньої теоретичної підготовки окремих студентів, які часто від'їжджають на спортивні змагання, навчально-тренувальні збори. Для їх якісної підготовки та кращого розуміння вкрай необхідне застосування ілюстрованих засобів навчання.

У процесі підготовки студентів з дисципліни “ТМФВ” відзначається недостатня кількість наукових досліджень щодо вдосконалення якості знань студентів із цієї дисципліни (О. Давиденко, 2002; А. Забора, 2005; О. Кузнецова, 2008; Т. Гнітецька, Т. Овчаренко, 2009; В. Папуша, 2010).

Необхідною вимогою, згідно з Болонським процесом, є впровадження нових організаційно-педагогічних умов навчання з різних дисциплін.

Завдання дослідження – виявити ефективність провадження структурно-логічних схем у процесі засвоєння студентами навчального матеріалу з дисципліни “Теорія і методика фізичного виховання”.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Розробка структурно-логічних схем із різних тем навчального матеріалу “ТМФВ” дасть змогу значною мірою доповнити науково-методичне забезпечення та засвоєння складних розділів програми.

Для практичної перевірки застосування ілюстративних засобів навчання при вивченні дисципліни “ТМФВ” були розроблені структурно-логічні схеми згідно зі змістом чинної навчальної програми.

Структурно-логічні схеми розроблені з трьох змістовних модулів – загальні основи теорії фізичного виховання; теоретико-методичні основи виховання фізичних якостей; методика фізичного виховання школярів. Основні питання з кожної теми “ТМФВ” подані у вигляді опорних схем. Крім того, розроблено контрольні тестові завдання з кожної теми, подано літературу до кожного розділу.

Варто зазначити, що з теми “Теорія фізичного виховання як наукова і навчальна дисципліна” розроблено вісім структурно-логічних схем; із теми “Система фізичного виховання” – 7; “Засоби фізичного виховання” – 8; “Основи навчання у фізичному вихованні” – 6; “Принципи навчання у фізичному вихованні” – 7; “Структура процесу навчання рухових дій” – 5.

Отже, загалом до першої частини “Загальні основи теорії фізичного виховання” дисципліни ТМФВ було розроблено 47 структурно-логічних схем.

Із другої частини “Теоретико-методичні основи виховання фізичних якостей” – 46 структурно-логічних схем. Із третьої – “Методика фізичного виховання школярів” – 41 структурно-логічна схема (наприклад, рис. 1).

Отже, загалом для засвоєння та впровадження в навчальний процес студентів розроблено 134 структурно-логічних схеми з базових тем лекційного курсу. До речі, вивчення курсу “ТМФВ” на факультеті фізичного виховання ЗНУ розраховано на 274 години, із них 136 годин – на лекції та 138 годин – на практичні заняття. Якість засвоєння навчального матеріалу оцінюється за результатами поточної перевірки, відповідно до кредитно-модульної системи, складання іспитів.

Тема 3. Основи методики розвитку швидкості

Питання 3. Методичні рекомендації щодо використання вправ на швидкість

Рис. 1. Структурно-логічна схема з теми “Основи методики розвитку швидкості”

Структурно-логічні схеми входять до змісту навчального посібника з дисципліни “Теорія і методика фізичного виховання” для студентів 1–3 курсів, авторами якого є доценти кафедри теорії та методики фізичної культури і туризму Т. М. Чиженок і Ю. О. Коваленко (2011, 2012).

На сьогодні студенти 1–3 курсів факультету фізичного виховання ЗНУ забезпечені навчальними посібниками, які надають їм суттєву допомогу щодо засвоєння навчального матеріалу з цього предмета, підвищення рівня їхньої підготовки й ступеня самостійності.

В експерименті брали участь 45 студентів 3 курсу факультету фізичного виховання ЗНУ. Експеримент полягав у тому, що на основі застосування структурно-логічних схем із цієї теми на семінарських заняттях потрібно було опрацювати матеріал. На опрацювання матеріалу визначеної теми відводилося 10–15 хвилин.

Після експерименту проведено опитування студентів, результати якого показали, що для більшості студентів (85,4 %) застосування схем сприяло більш ефективному засвоєнню навчального матеріалу з “ТМФВ” (табл. 1).

Таблиця 1

Якість засвоєння знань студентами 3 курсу до й після застосування структурно-логічних схем

Рівень успішності	До застосування структурно-логічних схем	Після застосування структурно-логічних схем
Високий	–	3,9
Достатній	8,8	49,4
Середній	33,4	40,0
Низький	57,8	6,7

На підставі вищезазначеного можна констатувати, що загалом студенти позитивно сприймали впровадження в навчальний процес структурно-логічних схем із метою більш міцного та якісного засвоєння ними навчального матеріалу з дисципліни “ТМФВ”.

Висновки. Аналіз літературних джерел свідчить про актуальність досліджень у напрямі пошуку нових форм удосконалення процесу навчання студентів у вищій школі, а саме на факультеті фізичного виховання. ТМФВ – теоретична дисципліна, та, як базова, вона має великий обсяг навчальної інформації, тому при її засвоєнні часто виникають труднощі в значній кількості студентів. Результати дослідження свідчать, що застосування структурно-логічних схем у процесі навчання значно підвищило якість і спростило засвоєння знань студентами, тому їх варто широко застосовувати в процесі навчання студентів факультету фізичного виховання. Розроблені структурно-логічні схеми повинні широко застосовуватися у викладанні не тільки практичних, але й лекційних занять.

Перспективу подальшого дослідження вбачаємо в подальшому пошуку ефективних методів підготовки студентів при вивченні дисципліни ТМФВ.

Список використаної літератури

- Гнітецька Т. Ефективність застосування опорних схем у процесі вивчення дисципліни «Теорія і методика фізичного виховання» / Т. Гнітецька, Т. Овчаренко, Н. Ковальчук // Актуальні проблеми розвитку спорту для всіх: досвід, досягнення, тенденції : зб. наук. пр. – Тернопіль, 2009. – С. 87–90.
- Давиденко О. Викладання навчальної дисципліни «Теорія і методика фізичного виховання» / О. Давиденко // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2002. – №2–3. – С. 46–48.
- Забора А. В. Формування знань і навичок майбутніх вчителів фізичної культури в процесі вивчення дисципліни «Теорія і методика фізичного виховання» і «Гімнастика і методика викладання» : автореф. дис.... канд. наук з фіз. виховання і спорту : 24.00.02 / А. В. Забора : Харк. держ. акад. фіз. культури. – Х., 2005. – 22 с.
- Папуша В. Г. Теорія і методика фізичного виховання у схемах і таблицях / Папуша В. Г. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2010. – 128 с.
- Чермит К. Д. Теория и методика физической культуры : опорные схемы : учеб. пособие / Чермит К. Д. – М. : Советский спорт, 2005. – 272 с.
- Чиженок Т. М. Теорія і методика фізичного виховання : нав. посіб. у схемах для студ. напрямів підготовки “Фізичне виховання”, “Здоров’я людини”, “Спорт” / Т. М. Чиженок, Ю. О. Коваленко. – Запоріжжя : ЗНУ, 2012. – 210 с.

Анотації

У статті розглянуто питання щодо застосування структурно-логічних схем у процесі підготовки майбутніх фахівців із фізичного виховання й спорту на прикладі вивчення дисципліни “Теорія і методика фізичного виховання” для підвищення ефективності якісного засвоєння навчального матеріалу. Проведено оцінку рівня теоретичних знань студентів 3 курсу з питань дисципліни “Теорія і методика фізичного виховання” до й після

застосування в навчальному процесі розроблених структурно-логічних схем. Визначено, що застосування схем сприяло більш ефективному засвоєнню студентами навчального матеріалу з "ТМФВ".

Ключові слова: теорія й методика фізичного виховання, якість знань, структурні схеми, студенти.

Тамара Чиженок, Юлія Коваленко. Применение структурно-логических схем в дисциплине "Теория и методика физического воспитания" в процессе подготовки специалистов по физическому воспитанию и спорту. В статье рассматриваются вопросы повышения эффективности применения структурно-логических схем в процессе подготовки будущих специалистов по физическому воспитанию и спорту на примере изучения дисциплины "Теория и методика физического воспитания" с целью повышения эффективности качественного усвоения учебного материала. Была проведена оценка уровня теоретических знаний студентов 3 курса по вопросам дисциплины "Теория и методика физического воспитания" до и после применения разработанных структурно-логических схем. Выявлено, что применение схем способствовало более эффективному усвоению студентами учебного материала по "ТМФВ".

Ключевые слова: теория и методика физического воспитания, качество знаний, структурные схемы, студенты.

Tamara Chizhenok, Yulia Kovalenko. Applying of Structural-Logical Schemes in the Discipline "Theory and Methodology of Physical Education" During Training Process of Physical Culture and Sport Specialists. The paper studies the issue of the efficiency of application of structural-logical schemes during training process of future physical culture and sport specialists on an example of studying the discipline "Theory and methodology of physical education" with the purpose of efficiency increasing of qualitative mastering of academic material. Estimation of theoretical knowledge level of the 3-rd course students on the questions of the discipline "Theory and methodology of physical education" was held before and after application of prepared structural-logical schemes. It is revealed that the schemes application has served more effective mastering of academic material on this discipline by students.

Key words: theory and methodology of physical education, quality of knowledge schemes, students.